

הלקח הנשגב משני ספרי תורה של מלך תורה אחת מונחת "בבית גנזיו" במוחו ובלבו תורה אחת שנכנסת ויוצאת עמו לשמור עליו

נמצינו למדים מזה יסוד גדול בדרכי הנהגה של מנהיג ישראל, שצריך שיתנהג בשתי דרכים סותרות כל אחת במקומה ובזמנה, כי מצד אחד בצנעה הוא צריך להתנהג בענוה ובשפלות רוח, אבל מצד שני בפרהסיה כלפי הציבור הוא צריך להתנהג בגדלות, לזרוק פחד בתלמידים כדי שיקפידו למלא אחר הוראותיו.

והנה הנהגה זו מצינו אצל דוד המלך שנהג בשתי דרכים הללו, כי בינו לבין הקב"ה הביע את ענוותנותו באומר (תהלים כב-ז): "ואנכי תולעת ולא איש חרפת אדם ובזוי עם". וכן כתוב (שמואל ב ז-ח): "ויבוא המלך דוד וישב לפני ה' ויאמר מי אנכי אדני אלקים ומי ביתי כי הביאותני עד הלום". אבל כשיצא כמלך בראש המערכה למלחמה כנגד אויבי ישראל אמר (תהלים יח-ח): "ארדוף אויבי ואשיגם ולא אשוב עד כלותם, אמחצם ולא יוכלו קום יפלו תחת רגלי".

וזהו שדרשו בגמרא (מועד קטן טז): מה שכתוב על דוד המלך (שמואל ב כג-ח): "הוא עדינו העצני, כשהיה יושב ועוסק בתורה היה מעדן עצמו כתולעת [רש"י]: "כופף עצמו ידיו ורגליו ביחד (וישב לארץ)", ובשעה שיוצא למלחמה היה מקשה עצמו כעץ". [ויש לומר דבר נאה ומתקבל כי רבינו הקדוש שהיה מזרעו של דוד המלך, כמבואר בגמרא (שבת נז): "רבי דאתי מדוד מהפך ודריש בזכותיה דדוד", למד ממנו הנהגה זו ומסרה לבנו רבן גמליאל הנשיא].

והנה כאשר נתבונן בפרשתנו במצות מינוי מלך על ישראל, נראה שרמז הקב"ה למלך דברים ברורים שצריך להתנהג בשתי הנהגות הללו, כי מצד אחד כתוב: "שום תשים עליך מלך", ודרשו בגמרא (כתובות יז): "מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, דאמר מר שום תשים עליך מלך, שתהא אימתו עליך". אך מצד שני מזהיר הכתוב את המלך: "בלבתי רום לבנו מאחיו". ולפי המבואר הכוונה בזה, כי בצנעה בינו ובין הקב"ה צריך המלך להתנהג בענוה, אך בפרהסיה כלפי

הנה כי כן ראוי לנו להתבונן על טעמי המצוה למלך ישראל לכתוב לו שתי תורות: "אחת שהיא מונחת בבית גנזיו, ואחת שנכנסת ויוצאת עמו", כדי שנשכיל להבין איך לקיים מצוה זו בכל אדם ובכל שעה, ובפרט לפי המבואר בגמרא (גיטין סב). שכל תלמיד חכם הוא בבחינת מלך, ומביא ראייה ממה שהתורה עצמה אומרת (משלי ח-טו): "בי מלכים ימלוכו". אם כן בוודאי שאצל כל תלמיד חכם יש ענין לקיים מצוה זו בדרך עבודה.

שני ספרי תורה של מלך שתי הנהגות ענוה וגדלות

פתח דברינו יאיר ברעיון מפורסם בעולם התורה מהרבה מפרשים, על מה שצוה למלך שיכתוב לו שתי תורות: "אחת שהיא מונחת בבית גנזיו, ואחת שנכנסת ויוצאת עמו", ואנו מביאים את מקור הרעיון מספר "ישמח ישראל" להרה"ק רבי ישראל מטשורטקוב ז"ע (הושענא רבה דף קא:), ומספר "מעגלי צדק" להגה"ק רבי מנחם מענדל פאנעט אבדק"ק דעעש ז"ע (פרשתנו כאן), והנה תוכן דבריהם הקדושים בתוספת תבלין.

חכמינו ז"ל מספרים לנו בגמרא (כתובות קג:), כי כשחלה רבינו הקדוש רבי יהודה הנשיא והרגיש שהגיע זמן פטירתו, צוה לקרוא לבנו הגדול רבן גמליאל ממלא מקומו ומסר לו את דרכי הנהגת הנשיאות:

"אמר להן לבני גדול אני צריך, נכנס רבן גמליאל אצלו ומסר לו סדרי נשיאות. אמר לו בני נהוג נשיאותך ברמים, זרוק מרה בתלמידים [רש"י: "אימה, שתהא אימתך עליהם"]. איני והא כתיב (תהלים טו-ד) ואת יראי ה' יכבד, ואמר מר זה יהושפט מלך יהודה, כשהיה רואה תלמיד חכם, היה עומד מכסאו ומחבקו ומנשקו, וקורא לו רבי רבי מרי מרי. לא קשיא, הא בצינעא, הא בפרהסיא". ופירש רש"י: "בצינעא, מכבד כל אחד ואחד, בפרהסיא, מטיל עליהם אימה להודיע נשיאותו".

בפרשתנו פרשת שופטים דבר בעתו מה טוב להתבונן על מצות מינוי מלך על ישראל, ועל המצוה המיוחדת שהטילה עליו התורה לכתוב שני ספרי תורה (דברים יז-יז):

"כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלקיך נותן לך וירשתה וישבתה בה, ואמרת אשימה עלי מלך ככל הגוים אשר סביבותי, שום תשים עליך מלך אשר יבחר ה' אלקיך בו... והיה כשבתו על כסא ממלכתו, וכתב לו את משנה התורה הזאת על ספר מלפני הכהנים הלויים והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו, למען ילמד ליראה את ה' אלקיו לשמור את כל דברי התורה הזאת ואת החוקים האלה לעשותם, לבלתי רום לבנו מאחיו ובלתי סור מן המצוה ימין ושמאל, למען יאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו בקרב ישראל".

ופירש רש"י (שם יח): "וכתב לו את משנה התורה הזאת, שתי ספרי תורות, אחת שהיא מונחת בבית גנזיו, ואחת שנכנסת ויוצאת עמו". ומקור הדבר בגמרא (סנהדרין כא:): שנתקשו על מה שצוה הכתוב למלך לכתוב לו ספר תורה, שהרי על כל אחד מישראל יש מצוה לכתוב ספר תורה, כמו שכתוב (דברים לא-ט): "ועתה כתבו לכם את השירה הזאת". ותירצו כי על מלך יש מצוה לכתוב שני ספרי תורה: "כדתניא וכתב לו את משנה וגו', וכתב לשמו שתי תורות, אחת שהיא יוצאת ונכנסת עמו, ואחת שמונחת לו בבית גנזיו". ופירש רש"י (שם ד"ה משנה) שדרשו כן ממה שכתוב "משנה התורה" שפירושה שנים, כמו שכתוב אצל המן (שמות טז-כב): "ויהי ביום השישי לקטו לחם משנה".

והנה מבואר בספרים הקדושים כי מצוות התורה שאי אפשר לקיימן בזמן הזה, או שהמצוה היא רק לכהן או ללוי, וכן בנידון דידן שהמצוה היא רק על מלך ישראל, עם כל זאת צריך כל אחד להשתדל לקיים את הלקח היוצא מן המצוה, כמו שכתב ה"מאור עינים" (פרשת נח): "הנה ידוע כי התורה היא נצחית ובכל אדם". וכן כתב ב"דגל מחנה אפרים" (תחילת פרשת לך לך): "כי התורה היא נצחית וישנה בכל אדם ובכל זמן".

רש"י: "וכתב לו את משנה התורה, שתי ספרי תורות, אחת שהיא מונחת בבית גנזיו, ואחת שנכנסת ויוצאת עמו"

רבי ישראל מטשורטקוב: המלך צריך להתנהג בשתי דרכים, בצניעות בעונה, ובפרהסיא להטיל אימתו

דוד המלך אמר: "ואנכי תולעת ולא איש", אבל כשיצא למלחמה אמר: "ארדוף אויבי ואשיגם"

המלך צריך שתי תורות: אחת בבית גנזיו, ענוה ושפלות רוח, ואחת שיוצאת עמו, להטיל אימתו על הציבור

בתרגום ללשון הקודש:

"בראשית זו התורה, זהו שאמר הכתוב (משלי ח-כב) ה' קנני ראשית דרכו... והתורה שתי מצוות יש בה, האחת (יהושע א-ח) והגית בו יומם ולילה, השנייה שיהיה למלך ספר תורה שהולך עמו בכל מקום, זהו שאמר הכתוב (דברים יז-ט) והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו."

ובהשקפה הראשונה דברי תיקוני הזוהר הם כחידה סתומה, כי ממרוצת דבריו הקדושים משמע שכוונתו לומר, כי בענין התורה עצמה מצינו רק שתי מצוות, האחת מצות: "והגית בו יומם ולילה", והשנייה שייכתוב לו המלך ספר תורה שהולך עמו בכל מקום, כמו שכתוב: "וכתב לו את משנה התורה הזאת... והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו".

אמנם לפי זה קשה: א. איך אמר כי בענין התורה יש רק שתי מצוות, הלא מצוה זו לכתוב ספר תורה מצינו גם על כל אחד מישראל, כמו שלמדנו מהכתוב: "ועתה כתבו לכם את השירה הזאת". ב. צריך ביאור למה דילג התיקונים על המצוה שיש על המלך לכתוב ספר תורה שמניחו בבית גנזיו, ולא הזכיר רק את כתיבת ספר התורה שהולך עמו בכל מקום.

לכן נראה לבאר דברי תיקוני הזוהר, כי מה שאמר שיש בענין התורה שתי מצוות, כוונתו לגלות לנו ביאור חדש על שתי המצוות שהטיל הקב"ה על מלך ישראל לכתוב לו שתי תורות: "אחת שהיא מונחת בבית גנזיו, ואחת שנכנסת ויוצאת עמו". וצריך ביאור לשם מה צריך שתי תורות ומהי התועלת בכך.

ומבאר התיקונים הכוונה בשתי המצוות הללו, כי מצוה אחת היא שיעמול בתורה ויקיים: "והגית בו יומם ולילה", שעל ידי זה הוא זוכה שהתורה תהיה מונחת "בבית גנזיו", היינו שאותיות התורה תהיינה חקוקות במוחו שהוא "בית גנזיו" שכל מחשבותיו גנוזות שם, והמצוה

יחזיק מה שאמר אברהם אבינו להקב"ה ברוב ענוותנותו (בראשית יח-ז): "ואנכי עפר ואפר", ובכיס השני יחזיק את מאמר המשנה (סנהדרין לז): "כל אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם". כאשר יתגבר עליו יצר הגאווה יוציא מהכיס את המאמר: "ואנכי עפר ואפר", וכאשר יתגבר עליו יצר הענוה הפסולה, יוציא מהכיס את המאמר: "בשבילי נברא העולם", כדי להתחזק בו.

נמצא כי בדרך מחשבה צריך כל אחד מישראל לכתוב לו שני ספרי תורה, שהם שתי דרכים בעבודת ה': "אחת שהיא מונחת בבית גנזיו", היינו בצנעה כאשר הוא מתייחד עם הקב"ה לבדו יתנהג בענוה ושפלות רוח בבחינת: "אנכי עפר ואפר", להביע לפניו את כל נגעי לבו, כמאמר דוד המלך (תהלים נא-ה): "כי פשעי אני אדע וחטאתי נגדי תמיד, לך לבדך חטאתי והרע בעיניך עשיתי". אך יחד עם זה צריך: "אחת שנכנסת ויוצאת עמו", שכאשר יכנס ויצא לקיים מצוות ה' במעשה, יתלבש בגדלות רוח בבחינת: "בשבילי נברא העולם", כדי שלא יפילו היצר ברשת של ענוה פסולה, שאין הוא ראוי לקיים מצוות ה'.

המצוה לעמול בתורה ולחקוק אותה בשכל שבמוח

כדרכה של תורה הנדרשת בשבעים פנים, רחש לבי דבר טוב להעלות על שלחן מלכים רעיון חדש, לבאר הענין שנצטווה המלך לכתוב שני ספרי תורה, כפי שמבאר רש"י: "אחת שהיא מונחת בבית גנזיו, ואחת שנכנסת ויוצאת עמו", על פי מה שמצינו מאמר נפלא על ענין זה בתיקוני זוהר (תיקון כה ע):

"בראשית דא אורייתא, הדא הוא דכתיב (משלי ח-כב) ה' קנני ראשית דרכו... ואורייתא תרין פקודין אית בה, חד (יהושע א-ח) והגית בו יומם ולילה, תניינא למהוי למלכא ספר תורה דאזיל עמיה בכל אתר, הדא הוא דכתיב (דברים יז-ט) והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו."

בני מלכותו הרי הוא צריך להטיל עליהם אימה שישמעו בקולו.

מעתה יומתק להבין מה שהטיל הקב"ה על המלך מצוה מיוחדת: "וכתב לו את משנה התורה הזאת". ופירש רש"י: "שתי ספרי תורות, אחת שהיא מונחת בבית גנזיו, ואחת שנכנסת ויוצאת עמו". יש בזה לקח נפלא על שתי ההנהגות של מלך ישראל, כי תורה אחת: "שהיא מונחת בבית גנזיו", היא רמז על ההנהגה בינו לבין קונו, שם הוא צריך להיזהר: "לבלתי רום לבבו מאחיו", אלא יביע לפני הקב"ה את שפלות רוחו כמו שאמר דוד המלך: "ואנכי תולעת ולא איש". ואילו תורה אחת: "שנכנסת ויוצאת עמו", שם הוא צריך להטיל את אימתו על בני מלכותו. אלו דבריהם הקדושים בתוספת ביאור.

ענוה ושפלות רוח מול: "ויגבה לבו בדרכי ה'"

על פי דרכם בקודש הנה מה טוב ומה נעים לבאר לפי זה איך שייך הלקח של מצוה זו אצל כל אחד מישראל, על פי הידוע שכל אדם צריך להתנהג בשתי הנהגות הללו, כי מצד אחד הרי הוא צריך להתנהג במדת הענוה שהיא שורש לכל המדות הטובות, כמו ששנינו במשנה (אבות פ"ד מ"ד): "מאד מאד הוי שפל רוח". ופירש הרע"ב: "אף על פי שבשאר מדות הדרך האמצעית היא המשובחת, במדת הגאווה אינו כן, אלא יטה לקצה האחרון של שפלות הרוח, לפי שהגאווה היא מאוסה ביותר".

דבר זה אנו למדים מן המעמד הנבחר של מתן תורה, כמו ששנינו בגמרא (סוטה ה): "אמר רבי יוסף, לעולם ילמד אדם [מדת ענוה] מדעת קונו, שהרי הקב"ה הניח כל הרים וגבעות והשרה שכינתו על הר סיני". ואמרו שם עוד: "כל אדם שיש בו גסות הרוח, אמר הקב"ה אין אני והוא יכולים לדור בעולם".

אולם כלל גדול לימדונו רבותינו הקדושים הבעל שם טוב הקדוש ותלמידיו ז"ע, כי מדת הענוה טובה מאד רק כאשר הדבר נוגע לכבוד עצמו, אבל כאשר הדבר נוגע לכבוד שמים צריך להתלבש בגאווה דקדושה, לקנא קנאת ה' צבאות בבחינת (דברי הימים ב יז-ז): "ויגבה לבו בדרכי ה'". כי אם לא יעשה כן יפילו היצר ברשתו על ידי ענוה פסולה בטענות שוא: הלא חוטא גדול אתה ואין הקב"ה רוצה בעסק התורה וקיום המצוות שלך, לכן צריך שיתחזק ויגבה לבו בדרכי ה' להשיב ליצר הרע כי ה' חפץ בעבודתו, וכן יעשה שיעבוד את ה' בכל כוחו בשמחה ובהתרומומות הרוח.

וזהו שאמר הרבי ר' בונם מפשיסחא ז"ע, שכל אדם צריך שיהיה לו ב' כיסים, בכיס אחד

הרצון שבלב, שישפיע על שאר איברי הגוף שהם כלי המעשה, שיעשו רק את המעשה הטוב וימנעו מלעשות את המעשה הרע.

אולם היצר הרע הקם על האדם להפילו ברשתו, נמשל לסייף הוא החרב שהורג את האדם, על ידי שהוא מנתק ומפריד את הראש מן הלב, כן ממתת היצר הרע את האדם מיתה רוחנית על ידי שהוא מפריד את המוח שבראש מהלב, כדי שלא יוכל המוח להאיר משכלו על הרצון שבלב, שישפיע על שאר האיברים וכלי המעשה שיעשו רק כדת של תורה, והסגולה לזה היא שיעמול האדם להשיג את התורה בשכל שבמוח, ועל ידי זה ישפיע אור התורה שבמוחו להשליט את השכל שבמוח על הרצון שבלב ושאר כלי המעשה.

הנה כי כן זהו ביאור המדרש: "הסייף והספר ירדו כרוכים מן השמים, אמר להן אם תעשו מה שכתוב בספר הזה", שתעסקו בתורה לדעת מה מותר לעשות ומה לא, "אתם ניצולים מן הסייף הזה", שלא יוכל היצר לנתק את המוח מלהשפיע על הרצון שבלב. "ואם לא תעשו", שלא תעסקו בתורה, "אתם נהרגים בסייף הזה", שיבוא היצר וינתק את השכל שבמוח מן הרצון שבלב שזהו בבחינת מיתה רוחנית עכדה"ק.

מעתה מבואר היטב מה שרמזו חכמינו ז"ל, כי המצוה הראשונה על המלך לכתוב תורה המונחת: "בבית גנזיו", היינו שיעמול בתורה יומם ולילה, עד שיזכה להניח את התורה "בבית גנזיו" שהם המוח והלב, כי על ידי שישגי את אור התורה בשכל שבמוח, יוכל המוח להאיר את אור התורה גם בלבו, ושניהם יחדיו המוח והלב יאירו את כל רמ"ח האיברים ושס"ה הגידים באור התורה.

מל"ך נוטריקון מ'וח ל'ב כ'בד

יש להוסיף נקודה יקרה על פי מה שהביא ב"עירין קדישין" (פרשת בלק) בשם הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין ז"ע (פרשת בלק), כי מל"ך הוא ראשי תיבות מ'וח ל'ב כ'בד, שהם שלשה כלים שאדם פועל בהם להוציא את כל מחשבותיו ורצונותיו מן הכח אל הפועל, כי המוח הוא כלי לכל מחשבות האדם, הלב הוא כלי לכל הרצונות שבאדם, והכבד שמנקה את הדם הוא כלי לכל מעשי האדם, שנעשים על ידי הנפש המתלבש בדם, כמו שכתוב (דברים יב-כג): "כי הדם הוא הנפש".

וכך הוא הסדר הנכון בכל המעשים של האדם בבחינת מל"ך - מ'וח ל'ב כ'בד, כי כאשר הוא חושב אם לעשות מעשה או להימנע ממנו, הרי הוא מעלה תחילה המחשבה שבמוח לשקול במאזני משפט אם ראוי לעשות דבר זה או לא, ואם הוא

ביאור חדש על פי תיקוני הזוהר: תורה אחת שמונחת בבית גנזיו, המוח והלב המשיגים את התורה

בעל התניא: כאשר אדם זוכה להשגת התורה, הרי התורה מוקפת בשכלו בבחינת: "ותורתך בתוך מעי"

תורה אחת: "שנכנסת ויוצאת עמו", לשמור על העוסקים בה מכל רע בבחינת: "בהתהלכך תנחה אותך"

"כל העוסק בתורה מבפנים", בגנזי המוח והלב, "תורתו מכרזת עליו מבחוץ", שלא יעזו המזיקים להזיק לו

נעשה מזון לנפש וחיים בקרבה מחיי החיים אין סוף ברוך הוא, המלוכב בחכמתו ותורתו שבקרבה. וזהו שכתוב ותורתך בתוך מעי".

הנה כי כן זהו שמבאר תיקוני הזוהר, כי המצוה הראשונה שמוטלת על המלך שיכתוב לו תורה: "שהיא מונחת בבית גנזיו", היינו שיקיים בעסק התורה מצות: "והגית בו יומם ולילה", כי על ידי היגיעה הוא זוכה להשיג את התורה בשכלו, ועל ידי זה הוא מניח את התורה בבית גנזיו היינו בתוך השכל שהוא בבחינת "בית גנזיו", כי מחשבות והשגות השכל גנוזות ומוסתרות מעין כל חי, והן גלויות רק לפני הקב"ה הצופה את כל הנסתרות.

"בבית גנזיו" לשון רבים בתוך גנזי המוח והלב

חשבתי דרכי לבאר לפי זה מה שדקדקו לומר: "שהיא מונחת בבית גנזיו" - בלשון רבים, ולכאורה לפי מה שנתבאר כי על ידי העמל בתורה נתפסות השגות התורה בשכלו, היה צריך לומר "בבית גנזיו" בלשון יחיד דהיינו בשכל שבמוח. ונראה לבאר כי מה שאמרו: "בבית גנזיו", הכוונה בזה על המוח והלב שהם "בית גנזיו" של אדם, כי אין זה מספיק להאיר את אור התורה רק בשכל שבמוח, אלא צריך לחקוק את התורה גם בלבו של אדם, כמו שכתוב (משלי ג-ג): "כתבם על לוח לבך".

וביאור הענין הוא על פי מה שכבר הבאנו כמה פעמים מה שהביא ב"ארץ צבי" (פרשת שופטים) בשם מורו ורבו הגה"ק בעל "אבני נזר" ז"ע, לבאר מאמר חכמינו ז"ל במדרש (ד"ב ד-ב): "הסייף והספר ירדו כרוכים מן השמים, אמר להם אם תעשו מה שכתוב בספר הזה, אתם ניצולים מן הסייף הזה, ואם לא תעשו אתם נהרגים בסייף הזה".

וביאר בדברי קדשו כי תכלית עבודת האדם היא, שישכיל בחכמתו שבמוח להבין מהו המעשה הטוב שראוי לעשותו, ומהו המעשה הרע שאין ראוי לעשותו, וכאשר ישכיל את הידיעה במוחו יאיר השכל שבמוח וישפיע על

השניה היא שיכתוב ספר תורה בפועל ממש שנכנסת ויוצאת עמו: "והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו", ושתי המצוות הללו קשורות זו בזו בקשר אמין כל ימוט כמו שנבאר.

כאשר אדם זוכה להבין את התורה הרי היא מוקפת בשכלו

בדרך זו במסילה נעלה להרחיב הביאור בשני ספרי תורה הללו של מלך ישראל, על פי מה שהאריך בעל ה"תניא" ב"לקוטי אמרים" (פרק ה), כי כאשר איש ישראל עוסק בתורה ועמל בה, עד שהוא זוכה להשיג השגות התורה בבחינת (מגילה ו:): "יגעתי ומצאת תאמן", כי אז השגת התורה נתפסת ומוקפת בתוך שכלו, והשכל שמישיג אותה מקיף עליה להבין כל פרט שבה, והנה הדברים בלשון קדשו:

"הנה כל שכל, כשמשכיל ומשיג בשכלו איזה מושכל [מחכמת התורה], הרי השכל תופס את המושכל ומקיפו בשכלו, והמושכל נתפס ומוקף ומלוכב בתוך השכל שהשיגו והשכילו... דרך משל, כשאדם מבין ומשיג איזו הלכה במשנה או בגמרא לאשורה על בוריה, הרי שכלו תופס ומקיף אותה".

בסיום הפרק מוסיף לבאר בזה, מה שמבואר בגמרא (חגיגה יד.) כי התורה נמשלה ללחם, כי כמו שמזון הלחם נכנס בתוך הגוף ומחיה אותו, כך אור התורה נכנס פנימה בתוך השכל שמישיגו ומקיפו, ומשם הוא מחיה את כל הגוף כמו שכתוב (תהלים מ-ט): "ותורתך בתוך מעי", ובלשון קדשו:

"ולפי שבידיעת התורה, התורה מלוכבת בנפש האדם ושכלו ומוקפת בתוכו, לכן נקראת בשם לחם ומזון הנפש, כי כמו שהלחם הגשמי זן את הגוף כשמכניסו בתוכו וקרבו ממש, ונהפך שם להיות דם ובשר כבשרו, ואזי יחיה ויתקיים, כך בידיעת התורה והשגתה בנפש האדם שלומדה היטב בעיון שכלו, עד שנתפסת בשכלו ומתאחדת עמו והיו לאחדים,

תורה עומלת לו... שמחזרת עליו ומבקשת מאת קונה למסור לו טעמי תורה וסדריה, וכל כך למה מפני שאכף שכפף פיהו על דברי תורה."

הרי לנו דברים ברורים כי על ידי שעמל אדם בתורה במקום זה, הרי הוא זוכה שהתורה עמלה לו במקום אחר לבקש מאת הקב"ה, שברא את העולם בשביל התורה ובשביל ישראל העוסקים בתורה: ראה נא ראה אדם זה שעמל ומתייגע בתורה, אנא חננהו חכמה בינה ודעת להבין ולהשכיל את התורה.

יש להוסיף תבלין על פי המבואר לעיל, כי על ידי שאדם זוכה להשיג השגות התורה נכנסת התורה במוחו בבחינת: "ותורתך בתוך מעי", לכן כאשר רואה התורה אדם שעמל ומתייגע בכל כוחו להבין אותה ולהשיגה, הרי היא משתוקקת להיכנס ולקבוע את משכנה בבית גנזיו של האדם במוחו ולבו, לכן היא מבקשת מאת קונה: "למסור לו טעמי תורה וסדריה".

מזה נשכיל להבין עד כמה גדול הוא כח התורה למי שעמל בה, וכאשר בא היצר להפריע לאדם ללמוד תורה בכל מיני תואנות שוא להדיחו מלימוד התורה, צריך לזכור מה שדרשו בגמרא: "נפש עמל עמלה לו, הוא עמל במקום זה ותורתו עומלת לו במקום אחר". כאשר אדם עמל בתורה התורה עמלה לו, להתפלל לפני הקב"ה שימלא את כל משאלות לבו לטובה, שלא יחסר לו כלום כדי שיוכל לעסוק בתורה מתוך הרחבת הדעת בלי שום מניעות.

יומתק לבאר בזה מה שדרש רבא בגמרא (מועד קטן טז:): מקרא שכתוב (משלי א-ב): "חכמות בחוץ תרונה ברחובות תתן קולה" - "אמר רבא כל העוסק בתורה מבפנים, תורתו מכרזת עליו מבחוץ". הכוונה בזה שכל העוסק בתורה בעמל ויגיעה, אשר על ידי זה הוא זוכה להכניס את אור התורה בפנים "בבית גנזיו" שהם מוחו ולבו, התורה מכרזת עליו מבחוץ בבחינת: "בהתהלך תנחה אותך", שבכל מקום שהוא הולך התורה מלווה אותו ומכרזת עליו שלא יעזו המזיקים להזיק לו.

וזהו ששינינו בגמרא (ברכות ה:): "כל העוסק בתורה יסורין בדילין הימנו". כי התורה שומרת עליו שלא יגיע לו שום נזק וצרה. ולא רק שהוא נשמר מכל דבר רע, אלא זאת ועוד שהתורה מתפללת עליו שיזכה לכל הברכות שפע רב טוב, כמו שכתוב (משלי ג-טז): "אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד".

"שבשעת פטירתו של אדם אין מלוין לו לאדם, לא כסף ולא זהב, ולא אבנים טובות ומרגליות, אלא תורה ומעשים טובים בלבד, שנאמר בהתהלךך תנחה אותך בשכבך תשמור עליך והקיצות היא תשיחך, בהתהלךך תנחה אותך בעולם הזה, בשכבך תשמור עליך בקבר, והקיצות היא תשיחך לעולם הבא".

ויש לומר בזה פרפרת נאה לבאר הדקדוק בדברי רש"י ששינה את הסדר ממה שמבואר בגמרא, כי בגמרא סנהדרין הנ"ל דרשו: "וכתב לו את משנה התורה, כתב לשמו שתי תורות, אחת שהיא יוצאה ונכנסת עמו, ואחת שמונחת לו בבית גנזיו". הקדימו את התורה שיוצאת ונכנסת עמו, לתורה שמונחת לו בבית גנזיו, ואילו רש"י פירש להיפך: "משנה התורה, שתי ספרי תורות, אחת שהיא מונחת בבית גנזיו, ואחת שנכנסת ויוצאת עמו".

לפי האמור יש לומר כי רש"י פירש כן בכוונה תחילה, שהרי לפי המבואר כן הוא הסדר שמתחילה צריך לעמול ולהתייגע על התורה, עד שיזכה להשיגה ולהניחה בבית גנזיו בתוך המוח והלב, ורק אחר כך בזכות העמל בתורה תלווה אותו התורה בכל מקום הילוכו, לשמור עליו שיצליח בכל דרכיו ובכל מעשיו.

מעתה הן אמת כי מה שלא דייקו בגמרא להקדים את האחת שמונחת בבית גנזיו, הוא כמו שהוכיחו התוספות (קידושין מח: ד"ה הא במיא) שלא חששו בגמרא לפרש שלא לפי הסדר, אולם רש"י שתפקידו בקודש לפרש לנו, הקפיד להביא כפי הסדר על פי הביאור שלמדנו מדברי תיקוני הזהור, לכן סידר את הדברים בסדר נכון: "אחת שהיא מונחת בבית גנזיו, ואחת שנכנסת ויוצאת עמו", כי שני הדברים תלויים וקשורים זה בזה, כי בזכות שהוא מניח את אור התורה בבית גנזיו במוח ובלב, הרי הוא זוכה שהתורה נכנסת ויוצאת עמו לשמור עליו מכל רע.

"הוא עמל במקום זה ותורתו עמלה לו במקום אחר"

ועתה בוא וראה הכח הנפלא של התורה להתפלל ולהגן על העוסקים בה, ממה שדרשו בגמרא (סנהדרין צט:): מקרא שכתוב (משלי ט-כו): "נפש עמל עמלה לו כי אכף עליו פיהו, הוא עמל במקום זה ותורתו עומלת לו במקום אחר". ופירש רש"י: "נפש עמל עמלה לו, מפני שעמל בתורה,

מחליט שראוי לעשות דבר זה, כי אז משפיע המוח על הרצון שבלב שיעלה ברצונו לעשות כן, ואחר כך משפיע הרצון שבלב על הכבד וכל שאר איברי הגוף שיעשו מעשה זה.

נמצא לפי זה כי המוח והלב הרמוזים בשתי אותיות הראשונות מ"ל של מל"ך, הם בבחינת "בית גנזיו" כי המחשבות והרצונות גנוזים שם, ואילו הכבד הרמוז באות השלישית ך' של מל"ך, הוא שורש כל המעשים הגלויים לעין כל. הנה כי כן זהו שדקדקו לומר, כי מי שזכה להימנות מלך על כל ישראל, צריך לעבוד את ה' בג' בחינות הרמוזות בשם התואר מל"ך - מ'זח ל'ב כ'בד, שיקדש את כל מחשבותיו ורצונותיו ומעשיו בלתי לה' לבדו.

וזהו שכתוב בתורה שבכתב: "וכתב לו את משנה התורה הזאת", ומבארים לנו חכמינו ז"ל בתורה שבעל פה הכוונה בזה כפי שמביא רש"י, שהוא כותב לו: "שתי ספרי תורות, אחת שהיא מונחת בבית גנזיו", היינו התורה שעמל בה שמכניסה במוחו ובלבו, שהם בית גנזיו הרמוזים בב' אותיות ראשונות של מל"ך [יומתק לרמז במה שאמרו "בבית גנזיו" היינו בשני גנזיו, כי ב"ת הוא רמז על אות ב' שמספרו שנים], "ואחת שנכנסת ויוצאת עמו", היא כנגד אות השלישית הכבד, שמוציא את כל מחשבותיו ורצונותיו מהכח אל הפועל, ועל ידי זה הוא עובד את ה' עם כל שלוש האותיות של מל"ך - מ'זח ל'ב כ'בד.

התורה שומרת על מי שעמל בה בכניסתו וביציאתו

בדרך המלך נלך לבאר בזה המצוה השניה המוטלת על המלך, לכתוב ספר תורה פשוטו כמשמעו כפי שמגדירים חז"ל תורה: "שנכנסת ויוצאת עמו". כי בזכות שאדם עמל ומתייגע בהבנת התורה עד כדי כך, שאור התורה מתארח בבית גנזיו במשכנות המוח והלב, הרי הוא זוכה שהתורה עצמה תאיר עליו מבחוץ, ללוות אותו בכל אשר ילך כדי לשמור עליו שלא יעזו המזיקים להזיק לו, כי בראותם את אור התורה הקדושה המלווה את האדם, הרי הם בורחים ממנו כמו שהחושך בורח מן האור.

וזהו שכתוב (משלי ו-כב): "בהתהלךך תנחה אותך בשכבך תשמור עליך והקיצות היא תשיחך". דרשו על כך חכמינו ז"ל (אבות פ"ו מ"י):

לרפואה השלימה של האשה החשובה מרת לאה בת וירג'ני שתחי' - נדבת משפחת מהדב הי"ו -

לקבלת המאמרים באימייל: mamarim@shvileipinchas.com